

Лілія Фокша,

доцент

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Успішний розвиток малого і середнього бізнесу у світі є показником розвинутої, ефективної економіки держави. В Україні малий та середній бізнес відіграє ключову роль в економіці, забезпечуючи близько 64% доданої вартості, 81,5% зайнятих працівників у суб'єктів господарювання та 37% податкових надходжень [1]. Крім того, малий і середній бізнес – це нові робочі місця, забезпечення належного конкурентного середовища для підприємництва, активне впровадження інновацій та підвищення соціально-економічного розвитку суспільства в цілому.

У 2020 році суспільство зіштовхнулося з непередбачуваною ситуацією – пандемією COVID-19, що стало справжнім випробуванням як для всього світу, так і для нашої країни. Необхідність втримати економіку держави на належному рівні, зумовила реалізацію низки заходів щодо підтримки бізнесу, особливо малого та середнього, оскільки його учасники, як правило, не мають достатнього запасу фінансової міцності.

З метою впровадження протягом 2020—2022 років комплексної системи нових можливостей стабілізації та сталого розвитку економіки України і підвищення рівня зайнятості населення шляхом збереження існуючих і стимулювання створення нових високопродуктивних робочих місць з гідними умовами праці постановою Кабінету Міністрів України від 27.05.2020 № 534 затверджено Державну програму стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020 – 2022 роки.

Основними напрямками підтримки малого і середнього бізнесу в умовах пандемії варто визначити:

підтримання ліквідності усіх платників податків;

збалансування податкового навантаження, що визначено податковим законодавством України та матеріальними можливостями суб'єктів підприємництва;

удосконалення комунікації, координації та співробітництва між суб'єктами господарювання на державному та місцевому рівнях;

проведення оптимізації регулювання та полегшення адміністративних

процедур для малого та середнього бізнесу, що супроводжуватиметься створенням ефективної інфраструктури підтримки підприємництва.

Основними цілями і завданнями Програми визнано:

- покращення доступу малого та середнього бізнесу до фінансування, зокрема шляхом подальшої реалізації, удосконалення та популяризації Державної програми “Доступні кредити 5-7-9”, впровадження механізму портфельних кредитних гарантій, розвиток альтернативних способів фінансування, створення та популяризація навчальних програм та матеріалів щодо фінансової грамотності;

- розвиток онлайн-платформ для доступу до альтернативних способів фінансування (наприклад факторингова платформа для публічних закупівель);

- розвиток інфраструктури для ведення бізнесу та впровадження інновацій малими і середніми підприємствами, а саме: створення національної мережі інноваційних бізнес центрів за стандартами Європейської мережі бізнес- та інноваційних центрів (EBN) через навчання та сертифікацію наявної інфраструктури (бізнес центри, інкубатори, регіональні агенції тощо), а також розширення мережі інформаційних пунктів підприємця при ОМС;

- розробка програм грантової та навчальної підтримки, спрямованих на створення сталих і конкурентоспроможних бізнес моделей, відновлення чи адаптації ланцюгів доданої вартості;

- підвищення інституційної спроможності держави у реалізації державної політики у сфері розвитку підприємництва шляхом створення Агенції з питань розвитку та підтримки малого та середнього бізнесу;

- розроблення дворічної стратегії розвитку малого та середнього підприємництва та плану заходів її реалізації, спрямованих на підтримку малого та середнього бізнесу у посткризовий період [1].

Урядом було запроваджено низку заходів, що спрямовані на зменшення податкового навантаження на підприємців, такі як:

- тимчасове звільнення від нарахування та сплати плати за землю, яка використовується в господарській діяльності, податку на нерухомість за житлові приміщення, єдиного податку;

- тимчасове звільнення від нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

- обмеження застосування більшості штрафів за порушення податкового законодавства;

- мораторій на проведення документальних та фактичних перевірок (виключення – перевірки щодо відшкодування ПДВ);

- відтермінування введення РРО для всіх категорій платників податків за спрощеною системою;

- збільшення лімітів річного доходу для ФОП 1, 2 та 3 груп [2].

Законом України від 04.12.2020 №1071-IX «Про соціальну підтримку застрахованих осіб та суб'єктів господарювання на період здійснення обме-

жувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» передбачено реалізацію заходів соціальної підтримки підприємців, а саме одноразова матеріальна допомога застрахованим особам - одноразова виплата держави у зв'язку із втратою частини заробітної плати найманими працівниками суб'єктів господарювання, робота яких тимчасово зупинена внаслідок запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів; суб'єктам господарювання задля збереження робочих місць з метою виплати найманим працівникам суб'єкта господарювання одноразової матеріальної допомоги; та одноразова виплата держави суб'єктам господарювання, які є юридичними особами, з метою відшкодування витрат, понесених на сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування [3].

Отже, вищезначена низка заходів має важливе значення для підтримки малого та середнього бізнесу, проте необхідно витримати баланс між тимчасовою матеріальною підтримкою і стимулюванням підприємництва до пристосування до роботи в нових умовах. Тому вважається за необхідне прийняття Програми стимулювати підприємництва з метою реалізації інноваційних механізмів ведення бізнесу. Важливим є розробка та прийняття нормативних актів, що визначають правовий статус таких перспективних інструментів ведення бізнесу як інтернет-торгівлі, аутсорсинг, аутстафінг та інші.

Досвід розвинутих країн свідчить про значиму роль у підтримці підприємництва місцевих органів влади. Вони можуть реалізовувати такі програми стимулювання як залучення підприємців до виконання робіт регіонального благоустрою (будівництво, ремонт об'єктів соціальної інфраструктури – шкіл, дитячих садочків, лікарень), розміщення безкоштовної реклами послуг підприємців тощо.

Важливим є створення різноманітних партнерств, кластерів, об'єднань, що дозволить підприємцям залучати інвестиції, реалізовувати програми розвитку тощо.

1. Підтримка малого і середнього підприємництва // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/ekonomichne-zrostannya/pidtrimka-malogo-i-serednogo-pidpriyemnictva>.

2. Податковий кодекс України : від 02.12.2010 р. №2755–VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

3. Закон України «Про соціальну підтримку застрахованих осіб та суб'єктів господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 04.12.2020 №1071-IX // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1071-20#Text>.